

Tervetuloa Veijolantien asumispalveluihin! Tietopaketti asumispalveluun muuttavalle.

Sini Koivukangas & Janita Rääkkönen

2025 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

**Tervetuloa Veijolantien asumispalveluihin! Tietopaketti asumis-
palveluun muuttavalle.**

Sini Koivukangas & Janita Räikkönen
Sosionomi
Opinnäytetyö
Toukokuu, 2025

Sini Koivukangas, Janita Räikkönen

Tervetuloa Veijolantien asumispalveluihin! Tietopaketti asumispalveluun muuttavalle.

Vuosi 2025 Sivumäärä 23

Opinnäytetyössä tavoitteena oli tuottaa kirjallinen tietopaketti kehitysvammaiselle henkilölle ja hänen omaisilleen tukemaan muuttoprosessia Veijolantien asumispalveluihin. Aihe nousi esiin Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen työyhteisökumppanin tarpeesta saada selkeä ja konkreettinen työkalu, joka helpottaa uusien asukkaiden siirtymistä palveluasumiseen.

Tietopaketin keskeisenä tarkoituksena on lisätä tietoisuutta asukkaan itsemääräämisoikeudesta ja osallisuudesta sekä tukea omaisten ja asukkaiden sopeutumista uuteen arkeen, sekä vahvistaa henkilöstön ja omaisten välistä viestintää. Tietopakettia voi lisäksi hyödyntää tukimateriaalina uusien työntekijöiden perehdytyksessä.

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue järjestää sosiaali- ja terveyspalveluita yli 470 000 asukkaalle. Vammaispalveluiden kautta tarjotaan muun muassa ympärivuorokautista palveluasumista silloin, kun peruspalvelut eivät riitä vastaamaan vammaisen henkilön tarpeisiin. Veijolantien asumispalvelut koostuvat kolmesta yksiköstä - Kaneli, Muskotti ja Neilikka - jotka tarjoavat yhteensä 16 asiakaspaikkaa kehitysvammaisille henkilöille. Toiminta on yksilökeskeistä ja pyrkii tukemaan asukkaan mahdollisimman itsenäistä elämää.

Tietopaketti rajattiin omaisille suunnatuksi ja sen sisältö perustuu henkilöstön näkemyksiin olennaisesta tiedosta muuttoprosessin aikana, jotka kerättiin haastatteluiden avulla. Paketti sisältää tietoa muun muassa asumispalveluiden arjesta, palveluista, muuttoprosessista, ohjaajakäytännöstä, turvallisuudesta ja yhteistyöstä omaisten kanssa. Opinnäytetyön tietopaketiksi valittiin itsemääräämisoikeus, kehitysvammaisuus, osallisuus ja palveluasuminen. Opinnäytetyössä huomioitiin ajankohtaiset lainsäädännölliset muutokset, kuten vuoden 2025 alussa voimaan tullut uusi vammaispalvelulaki. Tietopaketti otetaan käyttöön kaikissa Veijolantien asumispalveluiden yksiköissä.

Sini Koivukangas, Janita Räikkönen

Welcome to Veijolantie Supported Housing Services! An Information Package for New Residents.

Year	2025	Pages	23
------	------	-------	----

The aim of this Bachelor`s thesis was to create a written information package for individuals with intellectual disabilities and their families to support their transition to Veijolantie housing services. The need for this material arose from the Western Uusimaa wellbeing services county, which sought a clear tool to ease new residents' move into supported housing. The package focuses on promoting residents' self-determination and participation, supporting families in adapting to the new daily life, and enhancing communication between staff and relatives. It also serves as orientation material for new employees.

Western Uusimaa provides social and health services for over 470,000 people. Its disability services include 24-hour supported housing when basic services are insufficient. Veijolantie housing services consist of three units - Kaneli, Muskotti, and Neilikka - offering 16 places in total, with a person-centered approach that encourages independence.

The package, intended for family members, is based on staff interviews identifying key information needed during the transition. It includes practical details on services, daily life, safety, and cooperation. The thesis is grounded in themes of self-determination, intellectual disability, inclusion, and supported housing, and takes into account the new Disability Services Act effective from 2025. The package will be used in all Veijolantie units.

Keywords: self-determination, intellectual disability, inclusion, supported housing

Sisällys

1	Johdanto.....	8
1.1	Tavoitteet ja tarkoitus	9
2	Toimintaympäristö ja toimeksiantaja	9
3	Opinnäytetyön tietoperusta	10
3.1	Itsemääräämisoikeus.....	10
3.2	Osallisuus.....	11
3.3	Kehitysvammaisuus	12
3.4	Palveluasuminen	13
4	Kehittämistyön prosessi	14
4.1	Opinnäytetyön menetelmät	14
4.2	Opinnäytetyön suunnittelu.....	15
4.3	Toteutus	16
4.4	Eettisyys ja luotettavuus	17
4.5	Tietopaketin ja prosessin arviointi	17
5	Johtopäätökset	18
5.1	Kehitysideat.....	19
6	Pohdinta	19
	Lähteet.....	21
	Liitteet	23

1 Johdanto

Opinnäytetyössä kerättiin tietoa Tietopakettiin asumispalveluun muuttavalle kehitysvammaiselle sekä hänen omaisilleen. Aihe tuli työelämäkumppanilta toiveena saada käytännön työtä helpottava tietopaketti uuden asukkaan muuttoprosessiin Veijolantien asumispalveluihin. Työelämäkumppanilla oli tarve selkeyttää ja tuoda asukkaan itsemääräämisoikeutta tietoisuuteen asukkaalle ja hänen omaisilleen. Veijolantien asumispalveluissa ei ole ollut käytössä yhtä selkeää tietopakettia, jossa olisi kiteytettynä perusarkeen liittyvät asiat Veijolantien asumispalveluissa ja siksi tämmöiselle tuotokselle oli tarvetta. Opinnäytetyön toinen tekijä Janita työskentelee yksiköissä, joihin tämä opinnäytetyö on tehty. Janitalla on kokemusta kehitysvammatyöstä useiden vuosien ajan ja Sini pääsi tämän opinnäytetyön kautta enemmän syventämään kehitysvamma työhön.

Opinnäytetyön tarkoitus on helpottaa ja selkeyttää muuttoprosessia asukkaan omaisille muuttaessa palveluasumiseen. Lisäksi sen tarkoitus on parantaa kommunikaatiota henkilöstön ja omaisten välillä sekä tuoda esille asukkaan osallisuuden merkitystä. Tavoitteena on tuottaa kirjallinen tuotos omaisille, joka helpottaa uuteen arkeen sopeutumista, koska arki palveluasumisessa voi olla hyvinkin erilaista, kuin esimerkiksi lapsuudenkodissa. Rajasimme tietopaketin sisältöä niin, että se on omaisille luettavaksi, emmekä toteuta tietopakettia selkokielellä asukkaille. Veijolantien asumispalveluihin muuttavat lukutaidolliset asukkaat hyötyvät tietopaketin lukemisesta.

Tavoitteena oli tuottaa kirjallinen tuotos Veijolantien yksiköiden yhteiseen käyttöön. Tietopaketin avulla uudet asukkaat ja omaiset voivat tutustua Veijolantien asumispalveluiden käytäntöihin. Tietopaketin tarkoitus on olla avuksi asukkaille ja omaisille, mutta sitä voidaan hyödyntää myös uuden työntekijän perehdyttämisessä Veijolantien käytäntöihin.

Opinnäytetyön tietoperustana on itsemääräämisoikeus, kehitysvammaisuus, osallisuus ja palveluasuminen. Nyky-yhteiskunnassa kehitysvammaisilla henkilöillä on enemmän mahdollisuuksia hallita elämäänsä ja elää itsenäisesti. Turvallisuus ja esteettömyys sekä toimivat palvelut ovat keskeisiä itsenäisen elämän edellytyksiä. Yksilöllisen palvelusuunnitelman tulee vastata vammaisen henkilön tarpeisiin ja ottaa hänen oma näkemyksensä huomioon. (Neurologisesti pitkäaikaissairaiden ja kehitysvammaisten ihmisten asumisen selvitys 2013)

Suomen perustuslaki ja YK:n vammaisia koskevassa ihmisoikeussopimuksessa turvataan jokaisen oikeus omaan kotiin. (Kehitysvammaistentukiliitto 2025) Vammaisyleissopimuksella vahvistetaan kansainvälisiä ihmisoikeussopimuksia, joiden velvollisuus on suojella ja taata vammaisille henkilöille yhdenvertaiset ihmisoikeudet. Vammaisyleissopimuksen periaatteet ovat syrjimättömyys, yhdenvertaisuus, osallisuus yhteiskuntaan, esteettömyys ja yksilön

itseään määräämisoikeuden kunnioittaminen sekä vammaisten henkilöiden hyväksyminen osana ihmiskuntaa. (Ihmisoikeuskeskus 2016) Kehitysvammalaki on muuttunut 1.1.2025 uudeksi vammaispalvelulaksi ja siihen sisältyy kolmen vuoden siirtymäaika. Uusi vammaispalvelulaki pitää sisällään vammaisille henkilöille järjestettävät sosiaalihuollon erityispalvelut. (THL 2025)

1.1 Tavoitteet ja tarkoitus

Opinnäytetyön tarkoitus on helpottaa ja selkeyttää muuttoprosessia asukkaan omaisille muuttaessa palveluasumiseen. Lisäksi sen tarkoitus on parantaa kommutaatiota henkilöstön ja omaisten välillä sekä tuoda esille asukkaan osallisuuden merkitystä. Tavoitteena on tuottaa kirjallinen tuotos omaisille luettavaksi.

Tavoitteena on viedä kirjallinen tuotos jokaisen Veijolantien asumispalveluiden yksikön yhteiseen käyttöön. Tietopaketin avulla uudet asukkaat ja omaiset voivat tutustua Veijolantie asumispalveluiden käytäntöihin. Ensisijaisesti tämän tietopaketin tarkoitus on olla avuksi asukkaille ja omaisille, mutta se sitä voidaan hyödyntää myös uuden työntekijän perehdyttämisessä Veijolantien käytäntöihin. Tämän tyyppistä tietopakettia ei ole aikaisemmin ollut saatavilla Veijolantien asumispalveluissa.

2 Toimintaympäristö ja toimeksiantaja

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue vastaa sosiaali- ja terveystieteiden, pelastustoimen sekä opiskelu- ja kuraattoripalveluiden järjestämisestä Espoon, Hangon, Inkoon, Karkkilan, Kauniaisten, Kirkkonummen, Lohjan, Raaseporin, Siuntion ja Vihdin asukkaille. (Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue 2025) Alueella asuu noin 470 000 henkilöä, ja palveluita tuottaa yli 9 000 ammattilaista. (Kuntarekry 2025)

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue tarjoaa vammaispalveluita silloin, kun peruspalvelut ovat riittämättömät vastaamaan vammaisen henkilön tarpeisiin. Vammaispalveluina tarjotaan mm. kodin muutos töitä, kuljetuspalveluita, henkilökohtaista apua, tuettua asumista, perhehoitoa, lyhyt aikaista hoitoa ja ympärivuorokautista palveluasumista. Ympärivuorokautista palveluasumista tarjotaan vammaispalveluina palveluasumista pääasiassa 18-vuotta täyttäneille henkilöille. Ympärivuorokautista palveluasumista tarjotaan julkisena sekä yksityisillä palvelutuottajilla. (Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue 2025)

Veijolantien asumispalvelut tarjoavat kehitysvammaisille henkilöille pitkäaikaista autettua, ohjattua ja tuettua palveluasumista. Veijolantiella on kolme yksikköä, ryhmäkoti Kaneli, ryhmäkoti Muskotti sekä rivitalo Neilikka, jotka tarjoavat yhteensä 16 asiakaspaikkaa. Asukkailla on omat asunnot, joissa on oma kylpyhuone/wc. Kanelissa ja Neilikassa asunnoissa on myös oma keittiö. Yksiköissä tuetaan asukasta mahdollisimman itsenäiseen elämään. Toiminta on

yksilökeskeistä ja se tarkoittaa, että toiminta on lähtöisin asukkaasta ja hän on itse oman elämänsä asiantuntija. Yksiköiden tavoite on tarjota asukkaille mielekästä asumispalvelua itsemääräämisoikeus huomioiden. Yksiköissä työskentelee ohjaajia, vastaava ohjaaja, erikoisohjaaja ja palveluesimies.

Veijolantien asumispalvelut on avattu Eteva Kuntayhtymänä loppu vuodesta 2015. Yksiköt siirtyivät vuonna 2023 Länsi-Uudenmaan Hyvinvointialueelle, jolloin yksiköiden nimeksi tuli Veijolantie asumispalvelut. Yksiköt ovat olleet 10-vuoden ajan toiminnassa ja tämän aikana on usein puhuttu, kuinka tarpeellista olisi kehittää tietopaketti, joka sisältää selkästi Veijolantien asumispalveluiden arjen ja toiminnan käytännöt.

3 Opinnäytetyön tietoperusta

Kehittämispohjaisessa opinnäytetyössä tulee näkyä teoria painotteisen tiedon siirtäminen käytäntöön. On tärkeää, että kehittämistyössä osoitetaan mihin sen osoittama tietoperusta liittyy. Kehittämistyö on parhaimmillaan, jos sen avulla pystytään tuottamaan uutta käytännön teoriaa. ((Ojansalo, Moilanen & Ritalahti 2015, 21-22.) Opinnäytetyön tietoperustana on itsemääräämisoikeus, kehitysvammaisuus, palveluasuminen sekä osallisuus. Näiden pohjalta rakennettiin tietoperustaa ja sen soveltamista Veijolantien asumispalveluissa. Tietoperusta koottiin kirjallisuuden, aikaisemman tutkimuksen sekä oman kokemuksen ja pohdinnan perusteella.

3.1 Itsemääräämisoikeus

Itsemääräämisoikeus tarkoittaa sitä, että jokaisella yksilöllä on oikeus päättää itseään koskevista asioista sekä määrätä omasta elämästään. Itsemääräämisoikeus on myös oikeutta henkilökohtaiseen vapauteen, yhdenvertaisuuteen ja koskemattomuuteen. Itsemääräämisoikeus on perusoikeus, joka kuuluu meille jokaiselle. Kun toteutetaan sosiaalihuoltolain mukaisia palveluita, niin on tärkeää huomioida asiakkaan mielipide ja toivomukset sekä kunnioitettava hänen itsemääräämisoikeutensa. Palveluiden suunnitteluun ja toteutukseen on asiakkaalle annettava mahdollisuus olla osallisena sekä aina ensisijaisesti tulee ottaa huomioon asiakkaan etu. Erityistä huomiota tulee kiinnittää lasten ja nuorten sekä erityistä tukea tarvitsevien henkilöiden itsemääräämisoikeuden toteutumiseen. (THL 2025)

Asiakkaan kuulemista ennen häntä koskevia päätöksiä tehdessä säädetään hallintolaissa. Jos henkilö ei sairauden, henkisen toimintakyvyn vajavuuden tai muun vastaavan tilanteen takia pysty itse vaikuttamaan ja osallistumaan häntä koskeviin sosiaalihuollon alaisten palveluiden suunnitteluun ja toteutukseen, niin asiakkaan tahto on silloin selvitettävä omaisten tai laillisen edustajan kanssa yhteistyössä. (Finlex 2023)

Itsemääräämisoikeutta ei ole kirjattu Suomen perustuslakiin, mutta se on turvattu mm. YK:n vammaisten ihmisten oikeuksia koskevassa sopimuksessa. (Tiensuu, Aalto-Heinilä, Mäki-Peltäjä-Leinonen 2023)

Veijolantien palveluasumisessa itsemääräämisoikeuden toteutuminen on erityisen tärkeää, sillä se vaikuttaa suoraan henkilön elämänlaatuun, osallisuuteen ja hyvinvointiin. Palveluasumisessa asukkailla tulisi olla mahdollisuus vaikuttaa omaan arkeensa, kuten ruokailuun, päivärutmiin, vapaa-aikaan ja sosiaalisiin suhteisiin. Haasteena itsemääräämisoikeuden toteutumisessa saattaa olla esimerkiksi asiakkaan kognitiiviset tai kommunikointiin liittyvät rajoitteet, jotka vaikeuttavat oman tahdon ilmaisemista. Tällöin asukkaalle tulee tarjota yksilöllistä tukea ja keinoja hänen mielipiteensä selvittämiseksi. Pohdimme, että ammattieettisyyden kannalta on hyvin tärkeä työntekijän itse ymmärtää itsemääräämisoikeuden tärkeys ja merkitys. Työntekijän tulisi tunnistaa tilanteissa asukkaan itsemääräämisoikeus eikä käyttää ammattivaltaa. Ammattivallalla on suuri riski mitätöidä asukkaan itsemääräämisoikeus.

Kehitysvammaisten aikuisten toimintakykyä saatetaan verrata tietynikäisiin lapsiin ja kehitysvammaista saatetaan kohdella läpi elämänsä lapsena. Tämä mitätöi ihmisen oikeuden aikuisen elämään, vaikka kaikilla ihmisillä on oikeus kasvaa ja kehittyä lapsesta aikuiseksi. Olisi toivottavaa, että vammaisten henkilöiden lähipiiri tukevat persoonallisuuden ja minä käsityksen kehittymistä. (Ekmark, Heiniluoma, Huotari, Leino & Puranen 2011, 7-8)

3.2 Osallisuus

Osallisuus on jonkin yhteisön jäsenenä toimimista niin, että yksilöllä on kokemus yhteisöön kuulumisesta. Osallisuus rakentuu yksilön ja yhteisön vuorovaikutuksesta. Vammaispalveluiden tarkoituksena on edistää vammaisen henkilön mahdollisuuksia elää ja toimia muiden kanssa yhdenvertaisesti yhteiskunnan jäsenenä. Vammaispalveluilla edistetään vammaisten henkilöiden osallisuutta perheessä, työyhteisössä, opinnoissa, harrastuksissa sekä lastensa kasvatuksessa. Sosiaalihuoltoa toteuttaessa on otettava huomioon vammaisen henkilön osallisuus, toivomukset ja mielipide sekä hänen etunsa. (Thl 2024) Vammaispalvelulaki määrittelee, että vammaisen henkilön osallisuutta on tuettava hänen toimintakykynsä, kehitysvaiheensa sekä ikänsä ja elämäntilanteen mukaisella tavalla. Vammaista henkilöä on tuettava ilmaisemaan oma mielipiteensä ja tahtonsa tiedon saamisessa. Vammaisella henkilöllä on oikeus käyttää hänelle sopivaa kommunikointi keinoa. (Finlex 2023)

Eriyisen osallisuuden tarkoitus on turvata vammaisen henkilön oikeus osallistua vuorovaikutukselliseen toimintaan myös silloin, kun hän ei itsenäisesti tai tuettuna kykene ilmaisemaan tahtoaan avun sisällöstä. Eriyistä osallisuuden tukea tarjoaa yleensä sosiaalihuollon henkilöstö, joiden tehtävä on huolehtia, että vammaisen henkilön oma tahto ja toivomukset selvitetään toiminnan suunnittelussa. (Finlex 2023)

Veijolantiellä osallisuus tarkoittaa, että asukkailla on mahdollisuus osallistua päätöksentekoon kykenemällään tavalla ja vaikuttaa oman elinympäristönsä kehittämiseen. Osallisuus edellyttää, että asukkaiden ja heidän omaisten mielipiteet otetaan huomioon ja heillä on mahdollisuus osallistua yhteisön toimintaan omien kykyjensä mukaisesti. Käytännössä osallisuus voi toteutua esimerkiksi asukaskokousten ja yksilöllisten palvelusuunnitelmien avulla. On tärkeää, että asukkailla on mahdollisuus osallistua heille mielekkäisiin aktiviteetteihin ja, että palvelut tukevat sosiaalista vuorovaikutusta sekä itsenäisyyttä. Palveluasumisessa kehitetään aktiivisesti osallistavia käytäntöjä ja varmistetaan, että jokaisella asukkaalla on mahdollisuus vaikuttaa omaan elämäänsä ja yhteisöönsä.

3.3 Kehitysvammaisuus

Kehitysvammaisia on noin 1 % koko väestöstä. Kehitysvammaisuus merkitsee henkilölle yleensä vaikeutta oppia uusia asioita sekä ymmärtää asioita ja vaikeutta hallita omaa elämää. Suomessa käytetään WHO:n ICD-10- tautiluokitusta, jonka mukaan kehitysvammaisuus on määritelty tilaksi, jossa yksilön toiminnan kehitys on häiriintynyt tai estynyt synnynnäisen tai kehitys iässä saadun sairauden tai vamman vuoksi. Kehitysvammaisilla esiintyy myös ympäristöön sopeutumisen haasteita, jotka näkyvät esimerkiksi arjen käytännön taidoissa, kommunikoinnissa, ihmissuhteiden muodostamisessa, kyvyssä huolehtia omista asioistaan ja itsestään sekä käyttäytyä tilanteen vaativalla tavalla. Kehitysvammaisuus voi olla lievää, keskivaikeaa, vaikeaa tai syvää kehitysvammaisuutta. Keskivaikeasti ja vaikeasti kehitysvammaiset tarvitsevat yleensä usein muiden apua tai ohjausta arjen toiminnoissa, kuten kodin ulkopuolella liikkumisessa ja ruokailutilanteissa sekä peseytymisessä. Syvästi kehitysvammaiset tarvitsevat toisten apua kaikissa arjen toiminnoissa. 70 % kehitysvammaisista on lievästi kehitysvammaisia, 20 % on keskivaikeasti ja 10 % vaikeasti tai syvästi kehitysvammaisia. Kehitysvammaisuus on yleisempää miehillä kuin naisilla. Vaikea ja syvä kehitysvammaisuus todetaan jo yleensä ennen kouluikää. (Terveyskirjasto 2021)

Uusi vammaispalvelulaki tukee vammaisen ihmisen itsenäistä elämää ja itsemääräämisoikeuden toteutumista. Se myös turvaa vammaisen ihmisen yksilölliset tarpeet sekä edun mukaiset palvelut. Lain tarkoituksena on myös toteuttaa yksilön osallisuutta ja yhdenvertaisuutta. Laki määrittelee myös vammaisen henkilön tuen tarpeeseen vastaamisen palveluilla ja tukitoimilla, joita hyvinvointialueen on järjestettävä. Näitä on mm. henkilökohtainen apu, erityistä osallisuuden tukea, vaativaa moniammatillista tukea, asumisen tukea, lyhyt aikaista huolenpitoa, päivätoimintaa sekä liikkumisen tukea. Edellä mainittuja palveluita on järjestettävä siinä määrin, kun vammaisen henkilön itsenäinen elämä, osallisuus ja yhdenvertaisuus niitä edellyttää. (Finlex 2023)

Osallisuuden ja yhdenvertaisuuden toteutuminen ei ole pelkästään palvelujärjestelmän vastuulla, vaan se vaatii myös yhteiskunnallista asennemuutosta. Kehitysvammaisten henkilöiden

mahdollisuudet osallistua työelämään, harrastuksiin ja sosiaalisiin yhteisöihin voivat jäädä rajallisiksi, jos ympäristö ei ole riittävän esteetön tai ennakkoluulot rajoittavat heidän mahdollisuuksiaan. Toiveena olisi, että jokainen yksilö voi elää omannäköistään elämää ja saada tarvitsemansa tuen ilman, että hänen oikeuksiaan kyseenalaistetaan.

3.4 Palveluasuminen

Ympäri vuorokautista palveluasumista tarjotaan henkilöille, jotka tarvitsevat jatkuvaa hoitoa ja huolenpitoa ja joiden järjestäminen esimerkiksi kotihoitona, perhehoitona tai omaishoitona ei ole asiakkaan edunmukaista. Ympäri vuorokautista palveluasumista tarjotaan esteettömissä ja turvallisissa hoivakodeissa, palvelukodeissa ja sillä tarkoitetaan asumista, jossa on yhteisöllistä toimintaa. (Finlex 2014) Ympäri vuorokautinen palveluasuminen on tärkeä osa sosiaalipalveluita, sillä se tarjoaa turvallisen ja tuetun ympäristön niille, joiden arjen sujuminen ei enää onnistu itsenäisesti tai kevyempien tukimuotojen avulla.

Palveluasumisen yksiköissä henkilöillä on omia tarpeitaan vastaava asunto, joissa hän saa henkilökunnalta vuorokaudenajasta riippumatta hoitoa ja huolenpitoa tarpeisiinsa. Palveluasuminen pitää sisällään hoidon ja huolenpidon sekä toimintaa, joka ylläpitää ja edistää henkilön toimintakykyä. Palveluasumiseen kuuluu myös ateriapalvelut, vaatehuoltoa ja siivousta. Lisäksi se sisältää myös sosiaalista kanssakäymistä ja osallisuuden edistävää toimintaa. Palveluasuminen tulee toteuttaa henkilön yksityisyyttä kunnioittaen ja osallisuus huomioiden. Henkilöllä on oikeus saada palveluasumisessa myös tarvittava lääkinnällinen kuntoutus sekä muut terveydenhuollon palvelut. (Finlex 2014)

Kehitysvammaisten palveluasuminen jaotellaan yleensä autettuun, ohjattuun ja tuettuun asumiseen. Asumiseen liittyvien palveluiden valinnassa tulee huomioida henkilön yksilöllisen tarpeet. (Kehitysvammaliitto 2025).

Tärkeää on, että jokainen ihminen huomioidaan yksilönä, koska osa kaipaa aktiivisempaa osallistumista, kun taas toiset arvostavat rauhallisempaa elämää. Palveluasumisen laatu määrittyy sen mukaan, kuinka hyvin se pystyy vastaamaan erilaisiin tarpeisiin ja toiveisiin. Lisäksi on tärkeää miettiä, miten palveluasuminen kehittyy tulevaisuudessa. Väestön ikääntyessä ja hoiva-alan resurssien ollessa rajallisia on entistä olennaisempaa panostaa ennaltaehkäiseviin ja toimintakykyä ylläpitäviin palveluihin. Inhimillisen kohtaamisen ja aidon välittämisen merkitys on suuri ja sen pohjalta rakentuu turvallinen palveluasuminen.

Luottamuksen luominen on oleellinen osa asiakassuhdetta. Luottamus tuo turvaa ja jatkuvuuden tunnetta. Luottamuksen avulla henkilö pystyy kestävämpään elämän pettymyksiä ja erilaisuutta. Luottamuksen on todettu vaikuttavan positiivisesti ihmisen hyvinvointiin. Luottamus syntyy perustarpeista ja arvoista ja se lisää toivoa tulevaisuuteen. Luottamusta rakennetaan

ja vahvistetaan asiakasta kunnioittavalla ja arvostavalla asenteella. (Raatikainen, Rahikka, Saarnio & Vepsä 2019, 127)

4 Kehittämistyön prosessi

Opinnäytetyö eteni vaiheittain ja suunnitelman mukaisesti. Aloitimme suunnittelemaan opinnäytetyön aihetta vuoden 2024 lopulla kyselemällä omilta työnantajiltamme mahdollisia aiheita omille työpaikoillemme. Saimme aiheita ja tartuimme tähän aiheeseen, koska se kiinnosti meitä molempia eniten. Tässä opinnäytetyössä saimme yhdistettyä Janita pitkää kokemusta kehitysvamma työstä, ja Sini pääsi perehtymään millaista kehitysvamma työ on. Janitalla on pitkä työkokemus Veijolantien asumispalveluista. Päädyimme tietopaketin tekemiseen, koska ajattelimme, että sen myötä pääsemme sisälle täysin kehitysvamma työn konkreettista työtä ja millaista arkityö kehitysvammaisten palveluasumisessa on. Aiheen päädyttyä aloitimme kehittämispohjaisen opinnäytetyön prosessin työstämisen tammikuussa 2025.

Suunnittelimme opinnäytetyötä ja sen sisältöä alustavasti työelämäkumppanin kanssa. Saimme alustavaa tietoa mitä tietopakettiin haluttaisiin. Mietimme aiheille sopivaa tietoperustaa, josta voimme lähteä asiaa tutkimaan. Lisäksi aloimme miettimään menetelmiä, joilla työtä lähdetään edistämään. Valitsimme menetelmiksi haastattelut sekä kirjallisuuteen perehtymisen. Päätimme toteuttaa kirjallisen tietopaketin.

Kehittämispohjaisen ja toiminnallisen opinnäytetyön tavoitteena on tuottaa ammatillinen tuotos, joka tavoittaa kohderyhmän, kuten työntekijät, toimintaympäristön ja asiakkaat. (Kostamo, Airiksinen, Vilka 2022, luku 1)

4.1 Opinnäytetyön menetelmät

Opinnäytetyön menetelmiä valittaessa, on tärkeää ensin pohtia, minkälaista tietoa tarvitaan ja miten sekä mihin tietoa halutaan käyttää. Haastattelu tyylejä on erityyppisiä, kuten strukturoituhaastattelu, puoli strukturoitu haastattelu eli teemahaastattelu ja avoinhaastattelu. (Ojansalo ym. 2015. 40-41)

Perusidea teemahaastattelussa on, että ei tarvitse olla tarkkoja haastattelu kysymyksiä, vaan siinä tulee määrittää keskeiset teemat, joita haastattelussa käsitellään. (Hyvärinen ym. 2017, luku 1) Haastattelun teemat tulee olla huolellisesti suunniteltuja. (Ojansalo ym. 2015. 41)

Toteutimme kehittämispohjaisen opinnäytetyömme keräämällä aineistoa kirjallisuudesta. Valitsimme myös menetelmäksi haastatella teemahaastattelulla Veijolantien henkilökuntaa. Opinnäytetyössä haastateltiin vain Veijolantien asumispalveluiden henkilökuntaa, koska tarve tälle tietopaketille on tullut täysin henkilökunnan toiveesta ja tarpeesta. Henkilökunta on

useampien vuosien aikana toivonut tämmöistä tietopakettia, jossa olisi kiteytettynä arjen käytännöt. Saimme kuitenkin yhden perheen palautteessa toivetta mitä tietopaketissa olisi hyvä olla. Tätä käytiin läpi työelämäkumppanin kanssa ja sieltä kuitenkin toivottiin, että tuotos olisi perusaiheen tietopaketti eikä tietopaketissa mentäisiin liian yksityiskohtasuuksiin. Tietopakettia toivottiin olevan jokaisen käyttöön sopiva eikä siinä käsiteltäisi yksittäisten asiakastapausten asioita.

Lähetimme teemahaastattelun kysymykset sähköpostilla Veijolantien asumispalveluiden vastaavalle ohjaajalle, joka kävi kysymykset läpi viikkopalaverissa ohjaajien ja palveluesimiehen kanssa. Tämä tapa säästi aikaa työelämäkumppanilta. Lopullinen haastattelu toteutettiin Teamsin välityksellä teemahaastatteluna, jossa haastattelimme vastaavaa ohjaajaa, joka kertoi haastattelussa mitä muut henkilökunnasta oli meidän haastattelukysymyksiimme vastannut. Valitsimme haastateltavaksi Veijolantien asumispalveluiden vastaavan ohjaajan, koska hänellä on paljon tietoa juuri Veijolantien asumispalveluiden käytänteistä.

Tutustuimme lisäksi aiheeseen liittyvään kirjallisuuteen, koska kirjallisuudesta saadaan teoria tietoa opinnäytetyön aiheesta. Opinnäytetyön aihe liittyy kehitysvammaisten palveluasumiseen, joka on lakiin perustuvaa palvelua, joten perehdyimme huolellisesti mm. sosiaalihuoltolakiin, vammaispalvelulakiin sekä YK:n vammaisten ihmisten oikeuksia koskevaan sopimukseen.

Perehdyimme kehittämiskohteeseen liittyvään taustatietoon toimialasta ja toiminta ympäristöstä. Kehittämistyön tiedon hankinnassa tulee huomioida kriittisyys lähteissä. Kriittiseen arviointiin sisältyy tiedon luotettavuuden ja merkityksen analysointi. (Ojansalo ym. 2015. 31-32)

Tutkimuksellisella kehittämisellä pyritään yleensä ratkaisemaan käytännöstä ilmenneitä ongelmia tai uudistamaan käytäntöjä sekä joskus myös luomaan uutta tietoa käytäntöihin. Tutkimuksellisuus näkyy kehittämistyössä niin, että kehittäminen etenee aina järjestelmällisesti, analyttisesti sekä kriittisesti. Työssä tehdyt ratkaisut ja saatu tieto rakentuvat olemassa olevan tiedon päälle ja teoretietoa hyödynnetään käytännön kehittämisessä. (Ojansalo ym. 2015, 18-21.)

4.2 Opinnäytetyön suunnittelu

Suunnittelimme opinnäytetyötä yhdessä työelämäkumppanin kanssa. Heiltä nousi esiin joitakin selkeitä toiveita, mitä tuotokselta halutaan. Kävimme keskustelua asioista ja asioiden rajaamisesta. Toiveena oli tietopaketti, joka kuvaa Veijolantien asumispalveluiden arjen ja käytännöt. Lähdimme itse miettimään opinnäytetyölle tietoperustaa ja päädyimme valitsemaan meille tärkeät avainsanat, jotka ajattelimme olevan tärkeät myös opinnäytetyön aiheen kannalta. Valitsimme tietoperustaksi itsemääräämisoikeus, kehitysvammaisuus, palveluasuminen ja osallisuus. Aluksi suunnittelimme opinnäytetyön nimeksi ”Muutto-opas palveluasumiseen

muuttavalle”, joka olisi toteutettu Word-tiedostona. Työskentelyn aikana kuitenkin päädyimme muuttamaan opinnäytetyön nimen ”Tietopaketti”- tyyppiseksi.

4.3 Toteutus

Tietopakettia varten keräsimme henkilöstöltä tietoa, että minälaista infoa uudelle asukkaalle ja hänen omaisilleen on annettu ja minkälainen tieto on oleellista. Tietopaketti laadittiin näiden asioiden ympärille, että tulevaisuudessa omaisille olisi mahdollisuus antaa yksi selkeä tietopaketti, mistä löytyy kaikki oleellinen tieto muuttaessa palveluasumiseen. Tietopaketti sisältää konkreettista tietoa Veijolantien palveluasumisen arjesta ja käytännöistä. Lisäksi tietopakettin sisältö tukee asukkaan itsemääräämisoikeuden ja osallisuuden edistämistä.

Selvitimme, että opinnäytetyömme vaati Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueelta lupahakemuksen, jonka haimme heti opinnäytetyön suunnitelman hyväksymisen jälkeen. Haastattelun rakenne ja kysymykset syntyivät sen perusteella mitä aiheita työelämäkumppani oli toivonut tietopakettiin sisällytettävän. Lisäksi mietimme kysymyksiä pohjautuen meidän tietoperustamme.

Lähetimme saatekirjeen Veijolantien asumispalveluiden yksiköihin haastatteluun osallistuville sähköisesti. Toteutimme haastattelun etänä pitkien välimatkojen vuoksi. Videoimme ja litteroimme haastattelun, jonka avulla tiedon kerääminen ja analysointi oli helpompaa.

Haastattelun jälkeen keräsimme keskeisimmät ja tärkeimmät asiat Word-tiedostolle, josta lähdimme rakentamaan lopullista tietopakettia. Toteutimme alustavasti tietopakettia Canva työkalulla mutta palautteessa työelämäkumppani toivoi, että tietopaketti olisi virallisen asiakirjan näköinen ja se tehtäviin asiakirjaksi, jossa olisi viralliset Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen logot. Tietopaketista teimme selkeän ja ytimekkään. Tietopaketissa on kansikuva Länsi-Uudenmaan logolla. Tuotoksessa ei ole erikseen sisällysluetteloa, koska tuotos on melko lyhyt, selkeä ja helposti luettava. Tuotokseen on sisällytetty Veijolantien asumispalveluiden perusarjen käytännöt kuten esim. arki, yhteistyö kumppanit, vierailuajat, edunvalvonta, rahaasiat, etuudet, ruoka käytännöt yms. arjen käytännöt). Koko opinnäytetyö prosessin aikana kirjoitimme raporttia ja etsimme tietoa tietoperustaan perustuen.

Lähetimme alustavan tietopakettin Veijolantien yksiköihin luettavaksi ja arvioitavaksi. Saimme kehittäväää ja hyvää palautetta työstämme, jolla pystyimme jatkamaan tietopakettin tekemistä. Kun Veijolantien yksiköissä oli hyväksytty tietopakettin oikeellisuus, niin lähetimme tietopakettin myös muutamille omaisille luettavaksi. Päädyimme tähän ratkaisuun, koska opinnäytetyö sisältää virallista tietoa Veijolantien käytännöistä.

Tietopakettin valmistuessa otimme yhteyttä Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen viestintään, josta pyysimme meille opinnäytetyöhön käyttöön heidän logonsa, jotta tietopaketti olisi

virallisen asiakirjan näköinen. Kun olimme saaneet omaisilta ja Veijolantien asumispalveluiden työntekijöiltä palautteet, viimeistelimme tietopaketin valmiiksi.

Tietopaketin otsikko jätettiin tähän muotoon, koska vaikka meidän tuotoksemme on suunniteltu olemaan informatiivinen Veijolantien palveluasumisen arjen käytännöistä asukkaan omaisille voi sitä silti myös lukea asiakas, jolla kognitiiviset taidot siihen riittävät. Tietopaketti sisällä mitään sellaista, miksi sitä ei voisi antaa asukkaalle luettavaksi.

4.4 Eettisyys ja luotettavuus

Haimme opinnäytetyötä varten tarvittavat luvat tutkimusaineiston keräämiseen. Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue vaati oman lupahakemuksen tiedonkeruuseen, jonka haimme hyväksyttysti. Toteutimme kehittämispohjaisen opinnäytetyön sen tieteen alan sääntöjen ja ohjeistusten mukaisesti (Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisu 2023, 11). Työelämä lähtöisessä kehittämistyössä tulee korostua tieteen sekä yritysmaailman eettiset säännöt. Kehittämistyössä kyse on aina inhimillisestä toiminnasta ja olisi hyvä huomioida myös työn yhteiskunnallinen merkittävyys. (Ojansalo ym. 2015. 48-49)

Käytimme luotettavia ja ajantasaisia lähteitä, kuten lainsäädäntöä, viranomaisohjeita, asiantuntija haastatteluja ja tutkimuksia. Opinnäytetyössä otimme esille ammattieettiset periaatteet, kuten asukkaiden kunnioitus, tasa-arvo ja itsemääräämisoikeus. Tietopaketissa huomioimme, että tieto on tasapuolista ja objektiivista. Tietopaketin tieto on avointa ja rehellistä, joka perustuu työelämäkumppanin näkemyksiin.

4.5 Tietopaketin ja prosessin arviointi

Kehittämispohjaisessa opinnäytetyössä arvioidaan tietopaketin hyötyä asukkaille ja omaisille. Arvio perustuu siihen, että onko tietopaketin sisältö tarpeellista ja ymmärrettävää. Opinnäytetyömme on onnistunut, jos se saavuttaa asukkaiden ja omaisten tarvitseman hyödyn muuttoprosessissa. Eli yhteen tietopakettiin on koottu Veijolantien asumispalveluiden arjen käytännöt ja toimintatavat. Tietopakettia tullaan tulevaisuudessa käyttämään, niin, että se annetaan perheelle, joka tulee tutustumaan Veijolantien palveluasumiseen. Tuotos annetaan asukkaan omaisille paperillisena, niin perhe voi tutustua tuotokseen ja Veijolantien arjenkäytäntöihin sen avulla.

Pyysimme tietopaketin alustavan vaiheen tehtyä, palautetta työelämäkumppanilta. Tietopaketti lähetettiin sähköisesti Veijolantien asumispalveluiden vastaavalle ohjaajalle, joka antoi palautteen muutaman päivän jälkeen puhelimitse. Saimme palautetta eniten tekstin muotoiluun ja uusiin sanavalintoihin esimerkiksi esimies sana muutettiin palveluesimies muotoon. Positiivista palautetta tuli siitä, kuinka olimme osanneet rakentaa tuotoksesta selkeän ja juuri sellaisen mitä työelämäkumppani tarvitsi. Palauteen mukaan olimme osanneet

kerätä haastattelusta kaiken oleellisen työelämäkumppanin mukaan. Palautetta pyysimme aina vastaavalta ohjaajalta, jonka kanssa teimme tiiviisti yhteistyötä tietopaketin teko vaiheessa. Lisäksi pyysimme palautetta yhdeltä perheeltä, jolla on pitkä kokemus Veijolantien asumispalveluista. Arvioimme, että tämä perhe osaisi kertoa meille mielipiteensä siitä, onko oppaassa käsitelty sellaisia asioita, joita he kokevat tärkeäksi ja oleelliseksi. Lähetimme tietopaketin perheelle sähköisenä ja saimme heiltä myös sähköisesti kirjallisen palautteen. Palautteessa saimme arvostusta, siitä kuinka tärkeä tietopaketti on ja miten se tukee käytännön työtä. Perhe antoi myös palautetta siitä, että heidän mielestäänä edunvalvonta asia oli heidän mielestään oppaassa käsitelty liian vahvalla tavalla ja perustelivat asiaa sillä, miten heitä on aikanaa neuvottu toimimaan oman lapsen edunvalvontaan liittyvissä asioissa. Juttelimme asiasta työelämäkumppanin kanssa ja päädyimme muuttamaan tietopaketissa edunvalvontaan liittyvää kohtaa muodollisesti erilaiseksi.

Lähetimme tietopaketin alustavan version luettavaksi ja pilotoitavaksi Veijolantien yksiköihin. Saimme heidän arviointinsa jälkeen palautetta kirjallisesti ja suullisesti. Arvioinnissa saimme palautetta, että tietopaketin sisältö oli hyvin jäsenneilty ja tieto oli selkeää ja oleellista. Saimme palautetta tiettyihin lauserakenteisiin.

Saimme myös omaisilta palautetta kattavasti tietopaketin hyödyllisyydestä ja tarpeellisuudesta. Omaisilta tuli palautetta, että tuotoksemme oli selkeä ja yksinkertainen, jossa asiakokonaisuudet oli käsitelty kattavasti.

Lähetimme vielä opinnäytetyön seminaarin jälkeen tuotoksemme viimeiseen arviointiin Veijolantien asumispalveluiden vastaavalle ohjaajalle sähköisesti. Saimme palautteeksi, että tietopakettiin on kerätty kaikki oleellinen tieto meidän haastattelustamme. Lisäksi saimme huomion siitä, että voimme itse miettiä käytämmekö tuotoksessa sanaa asiakas vai asukas. Asiakas on virallisempi, mutta asukas lempeämpi. Me päädyimme käyttämään tuotoksessa sanaa asukas juuri sen vuoksi, että se on hieman lempeämpi ja sitä on mielestämme omaisten mukavampi lukea kuin asiakas. Lisäksi saimme vielä palautetta siitä, että meidän kanssamme työskentäminen on ollut sujuvaa. Lisäksi Veijolantielta kertoivat, että heille tuotos tulee käyttöön yksikköön muuttavalle uusille perheille, koska se toimii hyvänä pohjana asukkaan oman näköisen elämän ja arjen suunnittelemiselle ja yhteistyölle.

Tietopaketin arviointi jatkuu tulevaisuudessa Veijolantien asumispalveluissa, niin kauan kun sitä käytetään käytännössä.

5 Johtopäätökset

Opinnäytetyömme tavoitteena oli haastatteluiden avulla selvittää Veijolantien asumispalveluiden käytäntöjä sekä muuttoon liittyviä prosesseja tietopaketin kokoamisen jälkeen olemme

saaneet vastauksia muuttoon liittyviin asioihin. Tietopaketti vastaa omaisten tiedon tarpeeseen.

Haastattelujen ja kirjallisuuden myötä saimme luotettavaa ja täysin Veijolantien palveluasumisen käytäntöihin liittyvää tärkeää tietoa tuotokseemme. Teoria, jota saimme kirjallisuudesta, oli osittain yli 10 vuotta vanhaa tietoa, mutta tieto oli edelleen paikkaansa pitävää ja ajantasaista.

Tietopaketin avulla voimme osaltamme vahvistaa tietoisuutta ja tukea myönteistä yhteistyötä omaisten ja henkilökunnan välillä. Työmme kautta olemme pohtineet myös, miten tärkeää on, että kehitysvammaisten henkilöiden tukipalvelut ovat selkeitä ja saavutettavia.

5.1 Kehitysideat

Kehitysideana yleisesti voisi suunnitella Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen kaikkiin kehitysvammaisten palveluasumisiin yhteinen tietopaketti. Lisäksi voisi tehdä tietopaketin, jossa haastateltaisiin myös palveluasumisen asukkaan omaisia ja näistä koottaisiin opas, jossa olisi yhdistetty omaisten ja palveluasumisen tarpeet. Kehitysideana voisi olla myös digitaalinen tuotos joka olisi nykypäivää.

6 Pohdinta

Opinnäytetyömme aiheen valinta perustui sekä käytännön tarpeeseen, että omaan kiinnostukseemme kehittämistyötä kohtaan. Tietopaketin laatiminen asumispalveluun muuttavalle kehitysvammaiselle ja hänen omaisilleen on mielestämme merkityksellinen ja konkreettinen tapa tukea perheitä elämänmuutoksessa sekä toimia työntekijöille työvälineenä. Erityisen tärkeänä pidämme itsemääräämisoikeuden ja osallisuuden esiin tuomista tietopaketissa. Kehitysvammaisten henkilöiden oikeus vaikuttaa omaan elämäänsä on keskeinen periaate, mutta käytännössä sen toteutuminen voi olla haasteellista, jos perheet eivät ole tietoisia sen merkityksestä tai palveluasumisen toimintaperiaatteista. Tietopaketin avulla voimme osaltamme vahvistaa tietoisuutta ja tukea myönteistä yhteistyötä omaisten ja henkilökunnan välillä.

Työmme kautta olemme pohtineet myös, miten tärkeää on, että kehitysvammaisten henkilöiden tukipalvelut ovat selkeitä ja saavutettavia. Tietopaketin laatimisessa on ollut tärkeää huomioida, millainen tieto on aidosti hyödyllistä ja miten se voidaan esittää mahdollisimman ymmärrettävässä muodossa. Tämä työ on antanut meille arvokasta kokemusta käytännölläheisestä kehittämisestä sekä yhteistyöstä työelämäkumppanin kanssa. Uskomme, että tietopaketti ei palvele ainoastaan asukkaita ja omaisia, vaan sillä voi olla myös laajempi merkitys uusien työntekijöiden perehdyttämisessä ja asumispalveluiden toimintakulttuurin kehittämisessä.

Opinnäytetyö prosessin kautta olemme oppineet paljon kehitysvammaisten arjesta palveluasumisessa. Miten käytännössä itsemääräämisoikeus ja osallisuus toteutuu kehitysvammaisten palveluasumisessa ja mitä on arki Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen yhdessä palveluasumisessa. Saimme myös tietoa mitä on palveluasuminen. Opinnäytetyön kautta olemme molemmat oppineet mitä on tiedonhankinta. Olemme hakeneet paljon tietoa. Lisäksi olemme oppineet opinnäytetyön prosessista paljon. Janita kokee, että prosessista on oppinut eniten ja Sini siitä mitä kehitysvammatyö on.

Lähteet

Ekmark, M., Heiniluoma, S., Huotari, I., Leino, S., Puranen, T. 2011. *Omaa kotia kohti*. Tampere: Kehitysvammaistenkiliitto.

Finlex. 2023. *Vammaispalvelulaki*. Viitattu 10.2.2025. <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2023/20230675>

Finlex. 2024. *Sosiaalihuoltolaki*. Viitattu 10.2.2025. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20141301>

Finlex.fi. 2000. *Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista*. Viitattu 10.2.2025. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2000/20000812#L2P9>

Ihmisoikeuskeskus. 2016. *YK:n vammaisyleissopimus*. Viitattu 29.3.2025. <https://www.ihmis-oikeuskeskus.fi/vammaisten-henkiloiden-oikeudet/yk-n-vammaisyleissopimus/>

Kehitysvammaistenkiliitto. 2025. *Asuminen*. Viitattu 29.3.2025. <https://www.kehitysvammaliitto.fi/kehitysvammaisuus/asuminen/>

Kostamo, A., Airaksinen, T., Vilka, H. 2022. *Kirjoita itsesi asiantuntijaksi: opas toiminnalliseen opinnäytetyöhön*. E-kirja. Helsinki: Art House.

Kuntarekry. 2025. *Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue*. Viitattu 2.3.2025. <https://www.kuntarekry.fi/fi/tyonantajat/lansi-uudenmaan-hyvinvointialue/>

Luvn. 2025. *Palvelut*. Viitattu 2.3.2025. <https://www.luvn.fi/fi>

Luvn. 2025. *Palvelut vammaisille henkilöille*. Viitattu 2.3.2025. <https://www.luvn.fi/fi/palvelut/sosiaalipalvelut/vammaispalvelut/palvelut-vammaisille-henkiloille>

Luvn. 2025. *Ympäri vuorokautinen palveluasuminen vammaisille henkilöille (tehostettu palveluasuminen)*. Viitattu 2.3.2025. <https://www.luvn.fi/fi/palvelut/sosiaalipalvelut/vammaispalvelut/palvelut-vammaisille-henkiloille/ymparivuorokautinen-palveluasuminen-vammaisille-henkiloille-tehostettu-palveluasuminen>

Neurologisesti pitkäaikaissairaiden ja vammaisten ihmisten asumisen selvitys. 2013. *Asumispalvelusäätö Aspa-2013:35-36*. Viitattu 9.3.2025. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/140551/NV_raportin%20nettiversio.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Ojasalo, K., Moilanen, T. & Ritalahti, J. 2015. *Kehittämistyön menetelmät. Uudenlaista osaamista liiketoimintaan*. 3.-4. painos. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Raatikainen, E., Rahikka, A., Saarnio, T., Vepsä, P. 2019. *Ammattina sosionomi*. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

THL. 2024. *Itsemääräämisoikeuden tukeminen*. Viitattu 10.2.2025. <https://thl.fi/julkaisut/ka-sikirjat/vammaispalvelujen-kasikirja/vanha-vammaispalvelulaki/itsemaaraamisoikeuden-tuke-minen>

THL. 2024. *Vammaisten ihmisten osallisuus*. Viitattu 10.2.2025. <https://thl.fi/julkaisut/kasikirjat/vammaispalvelujen-kasikirja/vammaisuus-yhteiskunnassa/vammaisten-ihmisten-osallisuus>

THL. 2025. *Uusi vammaispalvelulaki*. Viitattu 29.3.2025. <https://thl.fi/julkaisut/kasikirjat/vammaispalvelujen-kasikirja/ajankohtaista/uusi-vammaispalvelulaki>

Tilastokeskus. 2025. *Tutkimus- ja kehittämistoiminta*. Viitattu 18.2.2025. https://stat.fi/meta/kas/t_ktoiminta.html

Terveyskirjasto. 2021. *Kehitysvammaisuus*. Viitattu 10.2.2025. <https://www.terveyskirjasto.fi/dlk00556>

Tiensuu, P., Aalto-Heinilä, M., Mäki-Petäjä-Leinonen, A. 2023. *Itsemääräämisoikeus. Teoriasta käytäntöön*. Vastapaino. Tampere. <https://helda.helsinki.fi/items/a475bb47-7cda-437c-a580-19df24bae0f6>

Liitteet

Liite 1: Saatekirje	24
Liite 2: Valmis tietopaketti	25
Liite 3: Haastattelu runko	32

Liite 1: Saatekirje

Hei Veijolantie ohjaajat!

954/13.01.00/2025

Olemme sosionomiopiskelijat Janita Räikkönen ja Sini Koivukangas. Olemme Laurean ammattikorkeakoulusta ja suoritamme parhaillaan opinnäytetyötä, jonka aiheena on ”Tervetuloa Veijolantie asumispalveluihin! Tietopaketti asumispalveluun muuttavalle.” Opinnäytetyön tarkoitus on helpottaa ja selkeyttää muuttoprosessia asiakkaan omaisille muuttaessa palveluasumiseen. Lisäksi sen tarkoitus on parantaa kommunikaatiota henkilöstön ja omaisten välillä sekä tuoda esille asiakkaan itsemääräämisoikeuden ja osallisuuden merkitystä. Tavoitteena on tuottaa kirjallinen tuotos perheille ja omaisille, joka helpottaa uuteen arkeen sopeutumista, koska arki palveluasumisessa voi olla hyvinkin erilaista kuin esimerkiksi omassa kodissa vanhempien kanssa.

Osana opinnäytetyötä toteutamme teemahaastattelun, jonka avulla pyrimme saamaan syvempää tietoa ja näkemyksiä aiheesta. Aiheet on valittu työelämäkumppanin toiveesta tietopaketin sisällön toteuttamiseen. Haastattelu toteutetaan Teamsin välityksellä sovittuna aikana. Haastattelu on työpaja muodossa ja toivoisimme muutaman ohjaajan osallistuvan siihen vastaavan ohjaajan kanssa. Haastatteluun osallistuminen on täysin vapaaehtoista ja siihen osallistuminen on täysin anonyymiä. Emme käsittele haastattelussa työntekijöiden tai asiakkaiden henkilökohtaisia tietoja.

Kaikki haastattelussa antamasi tiedot käsitellään luottamuksellisesti ja niitä käytetään ainoastaan opinnäytetyömme tarkoitukseen. Aineistosta ei voida tunnistaa yksittäisiä osallistujia. Haastattelut nauhoitetaan analysoinnin helpottamiseksi, mutta nauhoitteet hävitetään, kun ne eivät ole enää kehittämispohjaisen opinnäytetyömme kannalta tarpeellisia.

Mikäli teillä on kysyttävää haastattelusta tai opinnäytetyöstämme, voit olla meihin yhteydessä sähköpostitse janita.raikkonen@student.laurea.fi tai sini.koivukangas@student.laurea.fi.

Kiitos ajastanne!

Ystävällisin terveisin,

Janita ja Sini

Sosionomiopiskelijat Laurea ammattikorkeakoulusta

Liite 2: Valmis tietopaketti

Tervetuloa Veijolantien asumispalveluihin!

Tietopaketti on toteutettu Laurea ammattikorkeakoulun opinnäytetyönä 2025.

Janita Räikkönen & Sini Koivukangas

Meillä Veijolantiellä on 3 asumisyksikköä

Muskotti on autismituntoutusyksikkö.

Kanelissa on monenlaisia tuentarpeita.

Nämä yksiköt tarjoavat ryhmämuotoista palveluasumista.

Neilikka on Veijolantiellä oleva rivitalo, jossa voi asua tuetusti.

Kaikissa yksiköissä asukkaat elävät yksilöllistä ja oman näköistä elämää ja heille tarjotaan apua omien tarpeiden mukaisesti.

Neilikka, Kaneli ja Muskotti

Veijolantien asumispalvelun asukkailla on oma vuokra asunto ja sen lisäksi ryhmäkotien yhteiset tilat, kuten esimerkiksi kodinhoituhuone, keittiö, sauna, piha-alueet ja aistihuone.

Asunnot ovat esteettömiä ja asukas tekee asunnostaan omannäköisen.

Ohjaajat ovat paikalla vuorokauden ympäri.

Ohjaaja resurssit määritellään asiakastarpeen mukaan.

Veijolantien asumispalveluissa työskentelee ohjaajia, vastaava ohjaaja, erikoisohjaaja sekä palvelupäällikkö.

Meillä tuetaan asukkaiden tasavertaista ja itsenäistä elämää aikuisina yhteiskunnan jäseninä.

Meidän palveluissamme autamme asiakasta elämään omannäköistä arkea.

Palvelut ja yhteistyö

Asiakas ohjautuu Veijolantien asumispalveluihin sosiaalityön palvelutarpeen arvioinnin kautta.

Asukkaan palvelutarve arvioidaan yksilöllisesti.

Veijolantie tarjoaa tukea asumisen palveluihin sekä asumisen ympärille liittyviin asioihin.

Veijolantien asumispalveluissa ei ole käytössä omaa sairaanhoitajaa eikä lääkäri palveluita.

Asukkailla on käytettävissä samat terveydenhuollon palvelut, kuin kotona asuttaessa ja vastuu palveluista on kyseisen palvelun järjestäjällä. Asumispalveluissa toteutamme lääkehoitoa vain lääkärin määräämillä resepteillä. Lisäksi asumispalveluissa olisi hyvä olla asukkaan viimeisimmät lääkäri lausunnot ja epikriisit nykytilanteesta.

Lisäksi käyttäessään lääkäripalveluja palveluasumisen aikana, jokaisesta lääkäri käynnistä pyydetään epikriisit ryhmäkotiin, jossa ne arkistoidaan asukkaan tietoihin.

Omaohjaaja Veijolantiellä

Meillä Veijolantien asumispalveluissa on käytössä omaohjaaja-malli.

Omaohjaaja kantaa kokonaisvastuuta asukkaan asioiden hoidosta esim. terveydenhuollon ja lääkityksen ajantasaisuus, yhteydenpito edunvalvojiin sekä hankinnat asiakkaan kanssa.

Arjessa kaikki ohjaajat ovat kaikkien asukkaiden tukena tasavertaisesti.

Arki ja yhteisö

Veijolantien asumispalveluissa vietetään yhteisöllisesti kalenteri vuoden mukaisia juhlia.

Arjessa yhteisöllisyys koostuu asukkaiden tarpeiden mukaan.

Veijolantien asumispalveluissa korostetaan asukkaiden yksilöllisyyttä, asukkaiden toiveet huomioidaan yhteisöllistä toimintaa suunniteltaessa.

Ruokailu

Veijolantien asumispalveluissa on käytössä ateriapalvelu,

joka kattaa kaikki päivän ateriat.

Asukkaan yksilölliset ruokarajoitteet järjestetään tarpeen mukaan.

Edunvalvonta

Asukkaalla on hyvä olla raha-asioista vastaava henkilö, henkilö voi olla omainen tai virallinen edunvalvoja.

Omainen voi hakea yleistä edunvalvojaa

Digi- ja väestötietovirastosta.

Asukkaan käteisvarat

Asukkaan varoista ohjaajat tekevät asiakasvaraseurantaa joka kuukausi.

Asukkaan käteisvaroilla ostetaan mm. hygieniatuotteita ja viikonloppu herkkuja yms.

Muihin hankintoihin kuten esim. vaatteisiin, pyydetään erikseen rahaa edunvalvojalta.

Turvallisuus, yksityisyys & pelisäännöt

Ohjaajien tehtävänä on huolehtia asukkaan turvallisuudesta.

Ohjaaja resurssit on määritelty tarpeen mukaan, niin että asukkaiden turvallisuus on huomioitu.

Yksikön tilat ovat rakennettu kyseiselle asukaskunnalle turvallisiksi.

Päiväohjelmat on suunniteltu asukkaiden tarpeet ja turvallisuus huomioiden.

Ennalta suunnitellut päiväohjelmat tukevat asukkaiden arjen sujuvuutta.

Veijolantien asukkaiden yksityisyys huomioidaan ohjaajien salassapitovelvollisuudella.

Asukkaiden yksityiset asiat hoidetaan heidän omissa asunnoissaan.

Pääsääntöisesti ei ole mitään erityisiä "pelisääntöjä", ohjaajat huolehtivat, että yleinen viihtyvyys pysyy asiallisena ja kaikille turvallisena.

Muutto asumispalveluihin ja sopeutuminen

Muuttoprosessi on tärkeä suunnitella asukkaalle ymmärrettävästi ja tähän voi käyttää erilaisia apukeinoja.

Asukkaan arki tulee muuttumaan, kun hän muuttaa omasta kodista ryhmämuotoiseen palveluasumiseen ja siihen sopeutuminen saattaa viedä aikaa. Alkuvaiheessa ohjaajat tukevat sopeutumista mm. pitämällä yhteyttä omaisiin sekä huolellisella suunnittelulla muuttoon liittyvissä asioissa.

Usein sopeutumista tukee, kun asiakkaalla on huoneessaan jotain ”tuttua” esim. kotoa tuotu viltti tai tutut lakanat yms.

Asukkaan muuttaessa meille on järjestetty henkilökuntaa ottamaan vastaan asukasta ja muuttokuormaa.

Asukkaan ja omaisten kanssa sovitaan huoneen sisustamisesta.

Etuudet

Sosiaaliryhmän vastuulla on ennen muuttoa käydä läpi perheen kanssa asukkaan oikeudet tukiin (mm. asumistuki, eläke yms.).

Asukkaan virallisten asioiden hoito järjestyy edunvalvojan tai omaisen kautta.

Ohjaajat voivat toimia apuna tukihakemusten täyttämässä.

Vuokrasopimus

Asukas tai hänen edunvalvojansa kirjoittaa vuokrasopimuksen,

Yhteistyö omaisten ja läheisten kanssa

Meillä ei ole virallisia vierailuaikoja.

Vierailut olisi hyvä järjestää päiväohjelma huomioiden.

Huomioimme ja tuemme asukkaan mielipidettä ja itsemääräämisoikeutta vierailuihin liittyen.

Meillä tuetaan asukkaan ja omaisten yhteydenpitoa erilaisin keinoin.

Sovimme näistä tavoista perheen kanssa yhteisesti.

Itsemääräämisoikeus

Meillä asukas päättää itseään koskevista asioista, asukkaan toimintakyky huomioiden.

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue
Västra Nylands välfärdsområde

1. Asumispalveluiden esittely

- Miten kuvailisit tätä asumispalveluyksikköä uudelle asukkaalle/perheelle?
- Millaisia asumisratkaisuja ja tiloja yksikkö tarjoaa?
- Miten asukas voi tehdä asunnostaan omannäköisen ja vaikuttaa viihtyvyyteen?
- Millainen arki ja ilmapiiri yksiköissä yleensä vallitsee?

2. Palvelut ja tuki arjessa

- Millaisia palveluluokkia ja lisäpalveluita sekä tukea asukkaille on tarjolla päivittäin?
- Miten työntekijät tukevat asukkaita arjen askareissa ja itsenäisessä selviytymisessä?
- Millaista yhteistyötä tehdään eri toimijoiden kanssa, kuten esim. terveys-, sosiaali- ja fy- sioterapiapalveluiden kanssa?
- Miten omaohjaaja käytäntö toimii yksiköissä?

3. Asukkaan arki ja yhteisö

- Millainen rooli yhteisöllisyydellä on asumispalveluissa?
- Millaista yhteistä tekemistä tai tapahtumia yksiköissä järjestetään?
- Miten itsemääräämisoikeus ja osallisuus toteutuu yksiköissä?
- Miten edunvalvonta ja raha-asiat hoituvat yksiköissä?
- Miten ateriapalvelut on järjestetty yksiköissä?

4. Turvallisuus, yksityisyys ja pelisäännöt

- Miten asukkaan turvallisuus huomioidaan asumispalveluissa?
- Kuinka asukkaiden yksityisyys pyritään turvaamaan?
- Onko yksikössä yhteisiä sääntöjä tai toimintakäytäntöjä, joista uusien asukkaiden tulisi olla tietoisia?

5. Muutto asumispalveluihin ja sopeutuminen

- Miten tuette uusia asukkaita muutossa ja uuteen ympäristöön sopeutumisessa?
- Millaisia vinkkejä antaisit uudelle asukkaalle sujuvaan muuttoon?
- Onko yksiköissä selkeät roolit muuttoprosessin vaiheissa? (Kelan tuet, hankinnat ym.)
- Onko jotain yleisiä haasteita, joita muuttajat kohtaavat ja kuinka niitä voidaan helpottaa?

6. Yhteistyö omaisten ja läheisten kanssa

- Millä tavoin omaiset ja läheiset voivat osallistua asukkaan arkeen ja tukeen?
- Miten yksiköissä on sovittu vierailuista asukkaiden luona?
- Kuinka yhteydenpito läheisten kanssa järjestetään?